

REHBER SAVUNMA SANAYİ · 8 DK. · 16 ARALIK 2025

Çift kullanım (dual-use): Sivil teknoloji güvenlik açısından kritik hâle geldiğinde

Sanayi şirketleri için çift kullanım mevzuatı: Sınıflandırma, izin yükümlülükleri, yüksek sıcaklık alanından örnekler ve uyum gereksinimleri.

Çift kullanım (dual-use) ne anlama gelir?

Çift kullanımlı mallar; hem sivil hem de askeri amaçlarla kullanılabilen ürünler, yazılımlar ve teknolojilerdir. AB Çift Kullanım Tüzüğü (AB) 2021/821, bu malların Avrupa Birliği'nden ihracatını düzenler. Yüksek sıcaklık malzemeleri, seramikler veya özel astarlar üreten firmalar için bu durum doğrudan önem taşıyabilir — kendi ürünleri aslen sivil amaçla geliştirilmiş olsa bile.

- Çift kullanım sınıflandırması malın teknik özelliklerine dayanır — üreticinin niyetine değil
- Tüzüğün Ek I'i, teknik eşik değerleri içeren ve AB genelinde bağlayıcı olan mal listesini içerir
- Ulusal ihracat listesi (AWV Ek AL), AB listesinde yer almayan ek malları da kapsayabilir
- Bilgi transferi (Technical Assistance) ve yazılım da izne tabi olabilir
- Catch-all hükmü (Madde 4), kritik bir kullanım amacı biliniyorsa listede yer almayan ürünleri de kapsayabilir

Not: Ayrım: çift kullanımlı ürünler ve askeri ürünler — Çift kullanımlı (dual-use) ürünler askeri ürünlerle aynı değildir. Askeri ürünler (İhracat Listesi Bölüm I A) özel olarak askeri amaçlar için geliştirilmiştir ve daha sıkı izin yükümlülüklerine tabidir. Çift kullanımlı ürünler (Bölüm I B ve AB listesi) esas olarak siviltir, ancak potansiyel olarak askeri amaçla kullanılabilir. Sınıflandırma, izin prosedürünü ve yetkili makamı belirler.

Yüksek sıcaklık alanı için ilgili ürün listesi numaraları

Refrakter uygulama ve yüksek sıcaklık teknolojisi alanındaki şirketler için özellikle AB çift kullanım listesinin 1. kategorisi (malzemeler ve kimyasallar) ile 2. kategorisi (malzeme işleme) önemlidir. Bir ürünün listede yer alıp almadığını ve dolayısıyla izne tabi olup olmadığını teknik eşik değerler belirler.

- 1C007: Seramik ham maddeler ve kompozit malzemeler — kullanım sıcaklığı > 1.600 °C ve yoğunluğu < 2,0 g/cm³ olan elyaf takviyeli seramikler
- 1A002 / 1C010: Kompozit yapılar ve laminatlar (1A002) ile elyaf malzemeler, prepregler ve preformlar (1C010) — belirli karbon ve silisyum karbür elyaf ürünleri
- 1C001: Elektromanyetik dalgaları soğuran malzemeler (ör. hayalet teknolojisi için radar soğurucular) ve özünde iletken polimerler
-

2B001: Takım tezgâhları — belirli hassasiyetlerde seramik ve kompozit malzemelerin CNC kontrollü işlenmesi

- 1C107: Grafit ve seramik kompozit malzemeler — tanımlı dayanım değerlerine sahip, roket teknolojisi açısından önemli kaliteler

Not: Teknik eşik değerleri kontrol edin — Listeye alınma kesin teknik parametrelere bağlıdır — sıcaklık dayanımı, yoğunluk, mukavemet, saflık derecesi. Ürün teknik bilgi formlarınızı Ek I'deki eşik değerlerle karşılaştırın. Şüphe halinde BAFA'dan ürün listesine ilişkin bilgi (AzG) talep edebilirsiniz — bu bilgi hukuken bağlayıcı ve ücretsizdir.

İzin prosedürü ve yetki alanları

Bir ürün çift kullanımlı olarak sınıflandırılmışsa ihracatçının ihracat iznine ihtiyacı vardır. Almanya'da yetkili izin makamı Federal Ekonomi ve İhracat Kontrolü Dairesi'dir (BAFA). Prosedürde, hedef ülkeye ve ürün grubuna göre verilen bireysel izinler, toplu izinler ve genel izinler (AGG) arasında ayrım yapılır.

- Bireysel izin: Belirli bir alıcıyla yapılan somut bir işlem için — işlem süresi yakl. 4–8 hafta
- Toplu izin: Tanımlı alıcılar ve ürünlerle tekrarlanan işlemler için — 2 yıl geçerli
- Genel izin (AGG): Belirli ürün-hedef ülke kombinasyonları için — tek tek başvuru gerekmez, ancak kayıt yükümlülüğü vardır
- Son kullanıcı beyanı (EUC): Hedef ülkedeki son kullanıcı, nihai kullanım amacını ve ürünün nerede kalacağını teyit etmelidir
- Ürün listesine ilişkin bilgi (AzG, eski adıyla “Null-Bescheid”): Ürünün listede yer almadığı kontrol edildiğinde — hukuken güvenli belgeleme

Dahili uyum programı (ICP) oluşturma

Dahili uyum programı (Internal Compliance Programme, ICP), ihracat kontrolü mevzuatına uyumun örgütsel temelidir. BAFA, ihracat yapan tüm şirketlere bir ICP oluşturmalarını tavsiye eder — çift kullanım açısından önemli ürünlere sahip şirketler için bu fiilen bir zorunluluktur. İyi yapılandırılmış bir ICP, şirketi ihlallere ve bunların sonuçlarına karşı korur: ihlal başına 500.000 euroya kadar para cezası, hapis cezası ve izin alabilme yeterliliğinin kaybı.

- Yönetimin taahhüdü: Şirket yönetimi ihracat kontrolüne uyacağını yazılı olarak taahhüt etmelidir
- İhracat sorumlusu: Talimat verme yetkisine sahip, adıyla belirlenmiş bir kişi — ihracat müdürüyle aynı kişi değildir
- Ürün sınıflandırması: Tüm ürünlerin ürün listelerine göre sistematik olarak kontrol edilmesi — ürün değişikliklerinde düzenli güncelleme
- Müşteri kontrolü (screening): Tüm iş ortaklarının yaptırım listeleriyle (AB, BM, ABD-OFAC) karşılaştırılması
- Eğitimler: İlgili tüm çalışanların düzenli eğitimi — satış, satın alma, sevkiyat, teknik
- Belgeleme ve arşivleme: İhracatla ilgili tüm belgeler en az 5 yıl saklanmalıdır

Not: Kılavuz olarak BAFA el kitabı — BAFA, ICP oluşturmaya yönelik ücretsiz bir el kitabı sunmaktadır. El kitabı, orta ölçekli şirketlerin doğrudan uygulayabileceği örnek şablonlar, kontrol listeleri ve süreç tanımları içerir. İndirme: bafa.de — arama terimi 'Internal Compliance Programme'.

Sık sorulan sorular

Normal refrakter malzemeler (şamot, korund) çift kullanımlı ürün müdür?

Şamot, normal korund, magnezyum oksit tuğlalar veya standart döküm malzemeleri gibi konvansiyonel refrakter malzemeler genellikle listede yer almaz ve dolayısıyla izne tabi değildir. Ürün listesinin teknik eşik değerlerini aşan yüksek performanslı seramikler, elyaf kompozit malzemeler, belirli grafit kaliteleri ve ultra yüksek sıcaklığa dayanıklı malzemelerde durum kritik hale gelir.

İhracat kontrolü ihlal edilirse ne olur?

İhracat kontrolüne yönelik kasıtlı ihlaller suçtur; ihmal sonucu ihlaller ise genellikle kabahat olarak cezalandırılır. AWG (Alman Dış Ticaret Kanunu), suçlar için üç aydan beş yıla kadar, silah ambargolarının ihlalinde ise bir yıldan on yıla kadar hapis cezası öngörür; özellikle ağır durumlarda 15 yıla kadar hapis cezası söz konusudur. Kabahatler ihlal başına 500.000 euroya kadar para cezasıyla cezalandırılabilir. Ayrıca ihracat izinleri geri alınabilir ve şirket kamu ihalelerinden men edilebilir.

İhracat kontrolünü yalnızca nihai ürün üreticisi mi, yoksa tedarikçi de mi yapmalıdır?

Her ihracatçı kendi başına sorumludur — doğrudan yurt dışına teslimat yapıyorsa tedarikçi de. Nihai ürünü ihraç eden bir Alman müşteriye (ör. bir sistem entegratörüne) teslimatta ihracat kontrolü yükümlülüğü sistem entegratörüne aittir. Yine de tedarikçi de özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini kanıtlamak için ürünlerini sınıflandırmalı ve bir ICP yürütmelidir.

Projenizi bizimle görüşün

İş günlerinde 24 saat içinde geri dönüş.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 200 **Çevrimiçi okuyun: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/dual-use-technologien**